

1945: Liszt, várostrom, talicska

Karácsonykor vettem a fejembe, hogy beleásom magam a családom gyökereibe. Anyám családjával kezdtem, mert mindig jobban mozgott a Burget vonal, ami messziről jön, országokon ível át, és történelme van. A kutatásban kevés, de annál értékesebb segítségem van: anyai nagyanyám, egy cipősdoboznyi régi fénykép és megsárgult papír, illetve pár gyerekkori emlék a nagyapámmal folytatott beszélgetéseimből. A szabolcsi Berkeszen felnövő nagyanyámékon 1945-re már átjutott a front, így inkább másik nagyszülóm ezévi történetére irányult a fókuszom. Az elmúlt hetek ezért számomra a cipősdoboz tartalmának feldolgozásával, beszélgetésekkel és visszaemlékezésekkel teltek.

Nagyapám, Burget Lajos (1932-2007) gazdag, nagypolgári családba született Miskolcon, nevelőnőjétől előbb tanulta meg a németet, mint a magyart. Apja, Zsolt katonacsaládba született, de más utat választott; a jogakadémia elvégzése után sikeres terménynagykereskedő lett, a háborúban a Borsod vármegyei főispán által kinevezett liszt-elosztó. Anyja, Feövenyessy Mária felvidéki nemesi család leszármazottja, a rangot még 1580-ban kapták II. Rudolf császártól. Így, hárman menekültek nyugat felé '44 őszén az orosz front elől, a jólétet tudtuk nélkül évtizedekre hátrahagyva.

1945 a budai Várkerület ostromakor érte őket, amit a kor híres színésznője, a lengyel-székely származású Lázár Mária pincéjében vészeltek át „négy tucat családdal” együtt.¹ A pince gyermekei nagymamám elbeszélése szerint „az elegáns kék selyemruhába, Szűz Máriát megidézve felöltöző színésznővel közösen jártak ki vízért a kútra amikor épp nem bombáztak.” Így se a németek, sem pedig később az oroszok nem bántották őket. A történet szerint egy ilyen út alkalmával egyszer egy lőtetet is találtak, amit ott helyben felváltak. A front átvonultával a főváros

Lázár Mária

¹ Gergely Ágnes: Huszonegy c. könyve, 'A belső jólápoltság' című, Lázár Máriáról szóló fejezet ([letöltés: 2021.01.10](#))

közellátási kormánybiztosa már magyar-orosz nyelvű igazolvánnyal látta el dédapámat, hogy Budapest nehéz élelmezési helyzete miatt az ország egész területén folytassa kereskedői tevékenységét. Zsolt egyedül tért vissza az ekkorra szintén felszabadított Miskolcra, hogy felmérje a károkat, családja egy hónappal később követte. Dédanyám mozgásképtelen volt, a pincében hólyaghurutot kapott, a 13 éves Lajosra nagy feladat szakadt: megoldani a hazajutást. Egy talicskában tolt el anyját a felrobbantott Árpád híd vonaláig, ahol csónakkal keltek át a Dunán, a hazaút további részét innen sajnos már homály fedi.

A gazdagságot előbb a bizonytalanság évei, majd évtizedei követték. Ekkor még nem sejtették, hogy nem csak egy tehervonatnyi terményük fog odaveszni.² Mikor a polgári családból származó, már ilyen fiatalon is nyelveket beszélő nagyapám 1945 őszén folytatta tanulmányait a hatosztályos 'királyi katolikus' Fráter György Gimnáziumban, még nem tudhatta, hogy három év múlva eléri őket az államosítás, a korábbi egész emeletet elfoglaló belvárosi lakásuk cselédszobájába kell költözniük, ezt apja pedig csak egy évvel éli túl. Majd ki kell maradnia a középiskolából, hogy kőművessegédként elartsa anyját és nagyanyját. Magántanulóként letett érettségije után a Debreceni Egyetemre osztályidegensége miatt már csak orosz szakra felvételizhetett. A polgári életből a létbizonytalanságba való lecsúszás folyamatában érthető következő lépés volt az '56-os forradalomban való tevékeny részvétel. Kompromittálódása miatt végül belesodródott a Belügyminisztérium hálójába, az erről való évtizedes hallgatást mindössze halála előtt pár évvel törte meg, mikor bizonyos akták nyilvánosságra kerültek.

Még csak a kezdetén állok annak a folyamatnak, hogy felderítsem a családom gyökereit. Hogy kerültek Munkácsra a háborús szolgálatra díszegyenruhában, 90-hez közel jelentkező „öreg Burget” ükapám (1858-1951) felmenői Franciaországból, mekkora jólétből jön vajon nagyapám, és mit is vesztek el pontosan? Milyen kényszerpályára kerültek a Burgetek a 'padlássöprés'-t követően, és milyen elnyomott feszültségek és trauma húzódnak meg a családi élet felszíne alatt, ami évtizedes hallgatásba taszította nagyapámat? Hogy vajon honnan jövök én, és milyen hatással lehetett mindez ez a saját neveltetésemre?

1945 a családomnak valószínűleg egy hosszú lecsúszás in medias res jellegű kezdetét jelenti. 2021 egyik fontos küldetése számomra e lecsúszásnak és az abból való lassú kiemelkedésnek a megismerése, a sötét foltok felderítése, illetve a messzebbre nyúló családi gyökerek felkutatása.

² A Miskolc-Gömöri pályaudvar szovjetek általi bombázásakor történt.

Burget Zsolt dédapám (1903 Szikszó – 1949 Miskolc)

Miskolci Jogakadémia leckekönyvi fotó (valamikor 1927-30 között)

Burget
BIZO.

340-11 sz.
1943-44

T. (első) b. osztályában
tanulói minőségben tanúsított előmeneteléről.

az 1943/44. évi iskolai évben

Magaviselet	
Hit és erkölcstan	jeles
Magyar nyelv és irodalom	jeles
Történelem, államtani ismeretekkel	jeles
Gazdasági és társadalmi ismeretek	
Föld- és néprajz	
Latin nyelv	jó
Görög nyelv	jó
Német nyelv	
Francia, angol, olasz, nyelv	
Bölcsészettudományok	
Természettudományok	
Vegytan	jó
Természetrajz	
Mennyiségtan és mértan	jó
Rajz a műalkotások ismertetésével	jeles
Testnevelés	jó
Egészségtan	
Szépirodalom	
Gyorsírás	
Ének	
Kézimunka	jeles
Honvédelmi ismeretek	jeles
Általános tanulmányi eredmény	jó
Rendszerezet	jó
Egész évben mul. órák száma	21 igazolt, igazolatlan

A tanári testület általános ítélete: átmásodik osztályba léphet.

A díjkezdmény foka: _____

Kelt Miskolc, 1944. évi ápr. hó 14. n.

Jelentő: [Signature]
igazgató, osztályfőnök.

Jegyzet (magán-, javító-, pótló-, felvételi, különbözeti vizsgálati záradék, kilépés, ösztöndíj stb.):

Felvettem a Vörösmarty gimn. II osztályba.
Budapest, 1945. évi III hó 5. n.
[Signature]
igazgató. 21.60

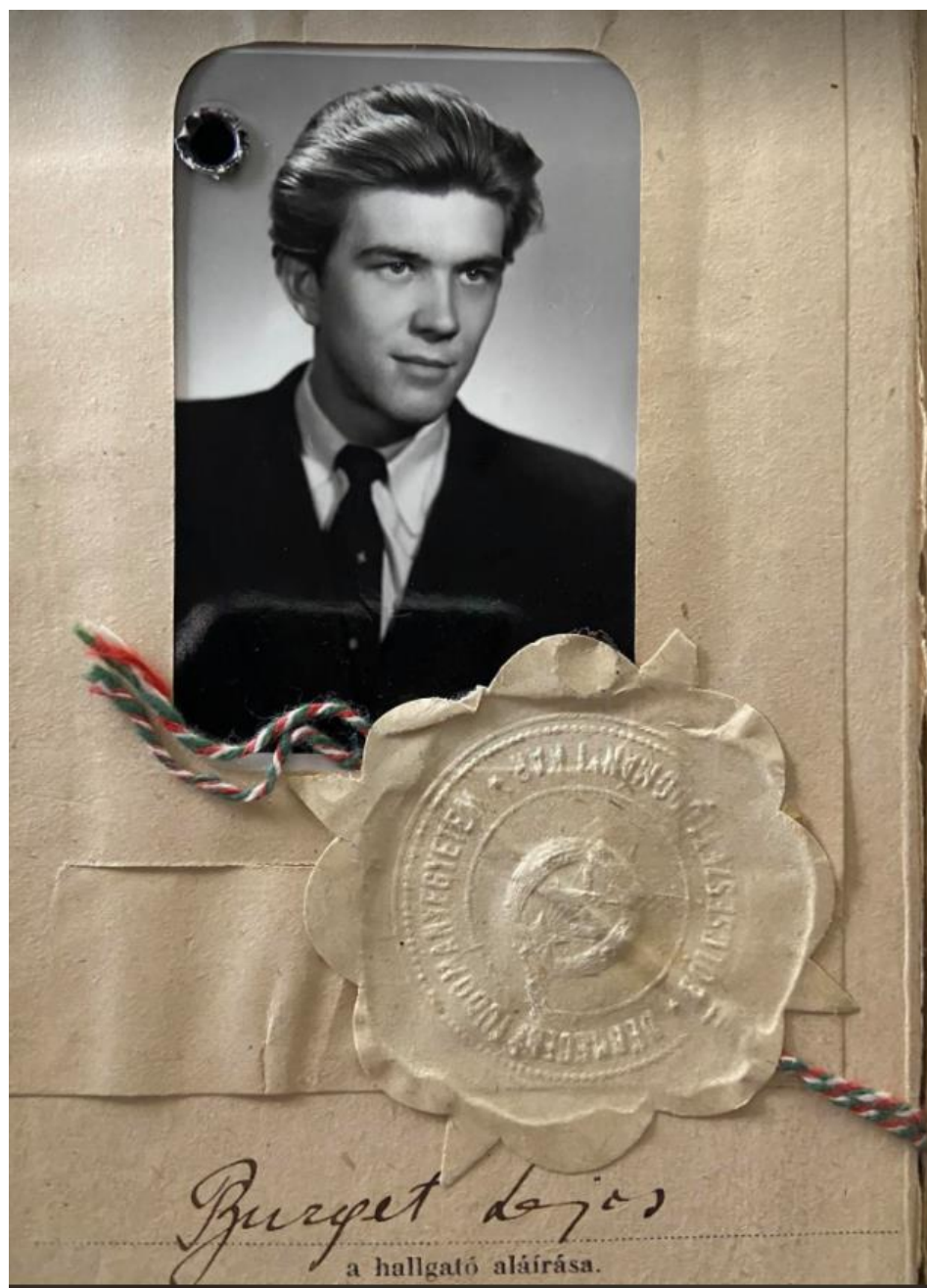
Jegyzet (kilépés, kizárás, ösztöndíj stb.):

A budapesti VIII. ker. Keres. Vörösmarty László-Gimnázium második (2) osztályának a mai napig nyilvános tanulója volt; ezen a napon szülei akaratából kimaradt. Más gimnáziumba felvehető.

Budapest, 1945. III. 26.
[Signature]
igazgató helyettes

Burget Lajos nagyapám középiskolai bizonyítványa. 1945 márciusában háromhétnyi kitérő a budapesti Vörösmarty Gimnáziumban, ezt követte a 'talicskás' hazaút kora tavasszal.

Borget Lajos leckekönyvi fotója

Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara, 1952.09.15.